

Agnieszka Werenowska

Katedra Nauk Humanistycznych SGGW

Informacja o konferencji naukowej „Potrzeby oświatowo-doradcze rolników w okresie przemian społeczno-gospodarczych”

Potrzeby oświatowo-doradcze w trudnym dla rolników okresie przemian społeczno-gospodarczych są jednym z ważniejszych problemów nurtujących pracowników nauki, praktyków z Ośrodków Doradztwa Rolniczego oraz najbardziej zainteresowanych, czyli rolników. Powyższemu zagadnieniu poświęcona była naukowa konferencja zorganizowana przez Katedrę Doradztwa Rolniczego SGGW w Warszawie dnia 6 listopada 1998 roku z udziałem licznie przybyłych pracowników nauki i praktyków z ODR.

Dziekan Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego SGGW, prof. Bogdan Klepacki podkreślił rosnące znaczenie potrzeb oświatowo-doradczych rolników w Polsce w aktualnie zachodzących przemianach społeczno-gospodarczych i roli mieszkańca polskiej wsi w zjednoczonej Europie.

Referat wprowadzający Z. Przychodzenia, kierownika Katedry Doradztwa Rolniczego, syntetyzujący nadesłane na konferencję 17 referatów zawierał pięć tez:

Teza 1

Kierunki, trendy, orientacje i postulaty edukacyjne dotyczące człowieka dorosłego, pracującego, zmieniają się wraz z rozwojem zarządzania. Najpierw postrzegano człowieka jako element w „rachunku ekonomicznym”, obecnie coraz częściej sprowadza się do „potrzeb psychologicznych” i „indywidualnych projektów zawodowych”, do człowieka samorealizującego się i pokonującego bariery swoich możliwości. Powstaje pytanie: czy w polskich warunkach, gdy do 1/15 ogółu rolników dociera doradztwo w miarę systematycznie, gdy doradztwo indywidualne może objąć jedynie 1/3 rolników, gdy doskonalenie zawodowe w formie pozaszkolnej oświaty rolniczej jest w zaniku, a rolnik może pełnić zawód bez wymaganych kwalifikacji – mogą występować potrzeby oświatowe i doradcze rolników?

Teza 2

Kierowanie zasobami ludzkimi, która to nazwa wyrosła głównie z „technik komunikowania się w organizacjach” i z tzw. szkoły aktywizacji społecznej, a jako działalność stanowi najnowszy model zarządzania, wymaga realizacji zasady ustawiczności w kształceniu i doskonaleniu zawodowym. Systemy prawne większości krajów zobowiązują pracodawców lub odpowiednie organizacje do finansowania kształcenia i doskonalenia ustawicznego (np. we Francji wynosi ono minimum 1,5% rocznego funduszu płac). W Polsce nie ma systemu prawnego zapewniającego realizację zasady ustawiczności kształcenia rolników. Nie powstała nawet ustawa o dokształcaniu rolniczym i doskonaleniu zawodowym w rolnictwie.

Teza 3

W polskim doradztwie rolniczym umacnia się tendencja doradztwa imperatywnego, budowanego na behawiorystycznej koncepcji człowieka kreatywnego. Doradca staje się podmiotem, formującym prognozę i zalecenia. Również w Europie Zachodniej mamy do czynienia z takim doradztwem. W Polsce doradztwo imperatywne wynika z niskiego wskaźnika zmagazynowanej społecznie wiedzy na wsi. W Europie Zachodniej technologie wytwórcze produktu i dostosowanie do rynku wymagają ustawicznego kształcenia. O rozwoju takiego doradztwa i doskonalenia świadczy stosowana do dzisiaj i importowana z Zachodu odpowiednia terminologia, np. w wyrażeniach: „wyjeżdżam na szkolenie”; „będę uczestniczył w warsztatach treningowych”; „potrzebujemy trenera dla grupy produkcyjnej”.

Teza 4

Gwarancją szybkiego rozwoju środowisk lokalnych jest realizacja poprawnie opracowanej strategii oświatowej i doradczej w sprzężeniu ze strategią zarządzania. Polska uczestniczyła w takim udanym eksperymencie w końcu XVIII i na początku XIX wieku i z tego tytułu ma doświadczenia.

Teza 5

Jeśli po 2005 roku prawie każdy dorosły mieszkaniec wsi będzie legitymował się wykształceniem wyższym, to jest szansa na modernizację wsi, wzrost jej dobrobytu i zachowanie przez ludność polską tożsamości narodowej. Bez najwyższych kompetencji zawodowych, a w tym bez umiejętności kreatywnych i umiejętności komunikowania, mieszkańcy polskiej wsi w Zjednoczonej Europie będzie pariasem wśród przybierającej na sile warstwie społeczeństwa kognitarnego. Postulat przygotowania rolników na poziomie najwyższych kwalifikacji był – po raz pierwszy w świecie – wcielany w życie na niewielką skalę terytorialną w Polsce, w II połowie XVIII wieku. Drugim krajem, urzeczywistniającym ten postulat (w latach międzywojennych), była Łotwa.

Na konferencji zostało wygłoszonych 17 referatów¹.

W związku z dużą liczbą referatów, ich wielkością i zakresem tematycznym nie sposób jest przedstawić nawet w dużym skrócie wszystkie główne ich myśli i tezy. Dlatego też w tej informacji prezentuję tylko niektóre.

S. Zawisza z Zakładu Doradztwa Rolniczego Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy skoncentrował się w referacie „Mechanizmy kształtowania się potrzeb rolników” na zagadnieniu identyfikacji potrzeb rolników w przewidywaniu przyszłych działań oraz rozróżnieniu potrzeb realnych od nominalnych. Autor stwierdza m.in.: „Z identyfikowaniem potrzeb rolników wiąże się pojęcie aspiracji, które można określić jako najwyższy możliwy poziom zaspokojenia potrzeby przez jednostkę. Stanowi on pewien poziom porównawczy wyznaczający maksymalne oczekiwania człowieka, którego potrzeby mieszczą się zawsze w indywidualnym przedziale pomiędzy stanem aktualnym a właśnie owym poziomem aspiracji”.

E. Jachimowicz z Katedry Doradztwa Rolniczego SGGW w referacie „Diagnozowanie potrzeb – wybrane zagadnienia metodologiczne” ukazała powagę i rolę funkcji diagnozowania w doradztwie rolniczym, która rozstrzyga o możliwości spełnienia pozostałych, takich jak: funkcja prognostyczna, techniczna czy psychologiczna. Autorka przedstawiła również kategorie cech przydatnych w diagnozowaniu potrzeb oraz wskazania metodyczne w różnych rodzajach zadań diagnostycznych.

Duże zainteresowanie wzbudziła swoim wystąpieniem M. Oszmiańska z Zakładu Doradztwa Rolniczego Akademii Rolniczej we Wrocławiu nt. „Potrzeby doradcze kobiet wiejskich w warunkach gospodarki rynkowej”.

¹Zgłoszone referaty: I. Sikorska-Wolak „Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania kształtowania się potrzeb oświatowych i doradczych rolników”, S. Zawisza „Mechanizmy kształtowania się potrzeb rolników”, E. Jachimowicz „Diagnozowanie potrzeb – wybrane zagadnienia metodologiczne”, B. Perepeczko „Nowe czasy – nowe potrzeby edukacyjne rolników”, W. Kujawiński „Rola doradcy rolniczego w zakresie stymulowania i wspierania aktywności własnej rolników”, J. Heller „Przemiany na wsi polskiej a zadania doradztwa socjalno-ekonomicznego”, A. Wiatrak „Kierunki pracy w klubach 4-H jako wyraz potrzeb oświatowych dzieci i młodzieży wiejskiej”, M. Oszmiańska „Potrzeby doradcze kobiet wiejskich w warunkach gospodarki rynkowej”, J. Ryznar „Potrzeby oświatowe rolników i gospodyń wiejskich”, A. Dyszewski „Potrzeby doradcze kierowników gospodarstw w województwie wałbrzyskim”, A. Parzonko „Potrzeby oświatowo-doradcze rolników zrzeszonych w grupach producenckich”, K. Krzyżanowska „Psychologiczne aspekty przedsiębiorczych zachowań rolników”, K. Karbowski „Potrzeby doradcze rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w ich opinii”, E. Jaska „Potrzeby rolników kształtujące motywację do wprowadzania ekologicznych metod pracy w gospodarstwach”, B. Frącek „Priorytety doradztwa ekologicznego w rejonie Nowej Rudy”, A. Jaźwińska „Potrzeby oświatowo-doradcze rolników prowadzących działalność agroturystyczną”, K. Tabor „Działalność agroturystyczna i jej wpływ na zmiany w gospodarstwie”.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdziła, iż „Największe potrzeby doradcze kobiet wiejskich dotyczą tworzenia dodatkowych źródeł dochodu, żywienia rodziny, problemu uprawy roślin ozdobnych, estetyki zagrody wiejskiej, ekologii oraz marketingu”.

W dyskusji toczącej się wokół referatu wprowadzającego oraz wygłoszonych referatów podkreślano rolę doradztwa rolniczego i oświaty rolniczej w zmieniających się warunkach polskiego rolnictwa oraz bliskiej perspektywie wejścia Polski do Unii Europejskiej.

Konferencja uświadomiła złożoność problemów występujących w polskim doradztwie rolniczym i ponadto ukazała rosnące zapotrzebowanie na fachowe doradztwo i rolę nauki w tym zakresie. Przyczyniła się do skonsolidowania środowiska naukowego i praktyków zajmujących się doradztwem i pozaszkolną oświatą rolniczą oraz do wskazania nowych i interesujących obszarów badawczych.

General Notes on Scientific Conference: „Educational and Advisory Needs of Farmers in the Period of Social and Economic Transformation”

Abstract

In the difficult period of social and economic transformation, the farmers' demand for educational and advisory services constitutes one of the crucial problems engaging research workers, professionals from Agricultural Extension Units and the most involved into the problem, namely farmers.

Scientific Conference organised by the Department of Agricultural Counselling, Warsaw Agricultural University, that took place on 6 November 1998 in Warsaw made possible to emphasise and debate on all questions related to farmers education and advisory services provided them during social and economic transformation in Poland.